

Samen met ouders en jeugdige beslissen over passende hulp

1 Feiten en cijfers

Uit onderzoek blijkt dat bij het beslissen over passende hulp allerlei knelpunten en risico's bestaan. Een grote evaluatie van de Wet op de Jeugdzorg in 2009 laat zien dat ouders, kinderen en jongeren nauwelijks inspraak hebben in wat volgens hen de belangrijkste doelen van hulp zijn en welke hulp zij denken nodig te hebben. Pameijer en Van Beukering (2004) constateren dat beslissingen over noodzakelijke hulp vaak eenzijdig gebaseerd zijn op problematische kenmerken van het kind of de jongere. Positieve kanten van hem of haar, ouders en school blijven buiten beeld. Gevolg van de eenzijdige nadruk op problemen is dat de adviezen van hulpverleners niet altijd bruikbaar zijn.

Hulpverleners beslissen daarnaast vaak intuïtief. Dit helpt ze enerzijds om snel veel informatie te verwerken, anderzijds kan dit ertoe leiden dat beslissingen nauwelijks onderbouwd zijn. Intuïtief beslissen kan een aantal gevaren met zich meebrengen doordat mensen de werkelijkheid versimpelen. Zo'n gevaar is bijvoorbeeld tunnelvisie: de neiging om bevooroordeeld te zijn tegen informatie.

Hulpverleners en organisaties blijken tot slot niet te beschikken over eenvoudig toegankelijke kennis over welke typen interventies effectief zijn bij welke problemen. Hulpverleners blijken ook niet altijd goed op de hoogte te zijn van geschikt aanbod. Berben (2000) toont aan dat in de jeugdhulpverlening en de jeugd-ggz allerlei individuele gewoonten van hulpverleners, regionale verwijspatronen en andere inhoudelijk weinig relevante factoren meespelen bij de beoordeling van het beste zorgaanbod.

Er is behoefte aan handvatten voor professionals om te beslissen over passende hulp aan kinderen, jongeren en ouders. Deze handvatten moeten professionals helpen om vanuit het perspectief van de ontwikkeling van het kind of de jongere, met kennis over 'wat werkt' samen met de cliënt te beslissen over in te zetten hulp.

2 De richtlijn

De *Richtlijn Samen met ouders en jeugdige beslissen over passende hulp* gaat uitvoerig in op gedeelde besluitvorming. Gedeelde besluitvorming is overigens in alle Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming opgenomen als de manier waarop je als professional met de kennis in de richtlijn omgaat.

De richtlijn beschrijft volgens welke stappen je het besluitvormingsproces samen met ouders en jeugdige doorloopt. Het proces start met 'vraagverheldering'. In deze fase begin je met het gezamenlijk formuleren van de hulpvraag en de kern van de problematiek. Stel tijdens de vraagverheldering het verhaal van de ouders en jeugdige centraal en neem de tijd om een goede werkrelatie op te bouwen. Als nog onvoldoende duidelijk is wat de aard en/of de ernst van de problemen is, volgt de fase van probleem- en krachtenanalyse. De richtlijn beveelt aan om in deze fase bij voorkeur gestandaardiseerde en gevalideerde instrumenten te gebruiken. In de daaropvolgende fases 'doelen opstellen' en 'beslissen over hulp' ga je na of iedereen het over de vraag en het probleem eens is. Het is belangrijk om concrete en werkbare doelen te formuleren en gezamenlijk te beslissen welke hulp het best aansluit bij de vraag, het probleem en de wensen van ouders en jeugdige. Ga daarbij eerst met ouders en jeugdige na wat hun eigen mogelijkheden en de mogelijkheden in hun sociale netwerk zijn om de problemen aan te pakken. Wanneer je met ouders en jeugdige in gesprek gaat over de inzet van professionele hulp, licht ouders en jeugdige dan goed voor over de voor- en nadelen van verschillende behandelmogelijkheden. Gedurende en na het uitvoeren van de hulp (waarop deze richtlijn niet ingaat) is het vanzelfsprekend van belang de ingezette hulp te monitoren en te evalueren. Waar nodig stel je gezamenlijk de doelen en de hulp bij.

In alle fases van het beslisproces is het belangrijk dat je over een open, empathische houding en analytische gespreks- en schrijfvaardigheden beschikt. Elke stap voer je als professional in dialoog met ouders en jeugdige uit. De richtlijn beveelt aan systematisch en transparant te werken en niet meer informatie te verzamelen dan nodig.

3 Lessen uit de praktijk

Professionals van diverse jeugd- en wijkteams binnen de regio's Utrecht, Apeldoorn en Zeeuws-Vlaanderen participeerden in de proefinvoering van de *Richtlijn Samen met ouders en jeugdige beslissen over passende hulp*. Voor deze professionals waren de uitgangspunten van de richtlijn veelal vanzelfsprekend. Zij verwachtten de richtlijn vooral te gebruiken wanneer zij in het beslisproces niet verder konden komen. De werkkaarten zijn de meest gebruikte producten geweest in de proefinvoer en boden de professionals een snel en handig overzicht van de inhoud.

De proefinvoering heeft geleid tot onderlinge gesprekken en reflectie op de werkwijze van het team. Ten tijde van de proefinvoering (in 2015) waren de teams nog in een ontwikkelende fase. Professionals waren soms zoekend naar welke werkwijze passend was of naar wat tot ieders takenpakket behoorde. In zo'n fase kan de richtlijn richting geven aan de invulling van werkwijzen.

Het nagaan van de mogelijkheden van het sociale netwerk werd met regelmaat in de praktijk gebracht. Zij ervoeren nog wel moeilijkheden en onzekerheden in het daadwerkelijk inzetten en betrekken van het netwerk. Hiervoor is, evenals voor het samen uitvoeren van het beslisproces, een verandering in de visie en grondhouding voor nodig. Training en scholing op dit onderdeel werd volgens de professionals als meest nodig ervaren.

Professionals in de proefinvoering noemden dat hun werk voornamelijk bestaat uit vraagverheldering en probleem- en krachtenanalyses en niet altijd alle stappen van het beslisproces beslaat. Ondanks dat taken en functies van professionals binnen wijkteams (en binnen de jeugdhulp en jeugdbescherming überhaupt) kunnen verschillen, zijn alle stappen van het beslisproces relevant voor professionals die met kinderen, jongeren en hun ouders werken om te komen tot een integraal besluit en een meest optimale beslissing over hulp. Professionals dienen zich hiervoor verantwoordelijk te voelen en niet te makkelijk te zeggen dat onderdelen niet tot hun taak behoren.

4 Tips voor implementatie van deze richtlijn

- ▶ Faciliteer collega's op specifieke elementen op training of het ontwikkelen van vaardigheden. Dit geldt voornamelijk voor het gebruiken van vragenlijsten en instrumenten en het samenwerken en inzetten van het sociaal netwerk. Dit zou in een training omtrent deze richtlijn een plek kunnen krijgen.
- ▶ Het samen met ouders doorlopen van het beslisproces is de basis van deze richtlijn. In de grondhouding van de professional zal vaak een omslag en bewustwording moeten plaatsvinden voordat de aanbevelingen kunnen worden toegepast. Help professionals daarbij.
- ▶ Als de vragenlijsten uit de richtlijn beschikbaar en makkelijk te vinden zijn, bevordert dat het werken met de richtlijn.

Meer tips

Implementatie is een systematisch proces, waarover we veel meer tips kunnen geven. Meer weten? Bekijk op onze site de tool '*format voor een implementatieplan*'.

Bekijk voor meer informatie www.richtlijnenjeugdhulp.nl.

Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming zijn een initiatief van:

